

indoevropské a slovanské, reprezentované tehdy zvláště Leskienem a Jagićem. Gebauerovy vědecké názory se vyvíjejí v těsném kontaktu se soudobou srovnávací jazykovědou a jsou — i se svými omezeními — nedílnou součástí novodobého úsilí o zvědečtění jazykovědy a jejích metod.

3. Problém tzv. koincidencí v Gebauerově kritice

Ve svých kritických statích používá Gebauer dvojího druhu důkazů nepravosti RKZ: Na první místo co do závažnosti staví tzv. koincidence, tj. shody především s Hankou, s jeho názory na starou češtinu, vyslovenými v Uvedení k edici Starobylá skládanie, dále shody s omyly Hankových vydání staročeských textů a se starším falzem P.Vyš. Teprve na druhém místě uvádí Gebauer neshody jazyka RKZ se starou češtinou.

Považujeme za nutné všimnout si zde zvláště koincidencí (jejich neúplný výčet podává 1896: 542, s. 277—312) a jejich zapojení do logické stavby důkazu nepravosti. Gebauerův důraz na koincidence můžeme dobře pochopit. Je zde již psychologická závažnost koincidencí vyplývající jednak z věcných souvislostí (objevitel RK byl, řečeno Gebauerovými slovy, „notorický falzátor“), jednak z významu, který mělo poznání koincidencí pro samého Gebauera. K vysokému hodnocení koincidencí však bezpochyby přispělo i vědomí, k němuž se v Atheneu nejednou sám přiznává, že staročeský jazyk není znám a ani nemůže být poznán ve své úplnosti. Bezpečně dokázat lze tedy koincidence s Hankou, kdežto význam zjištěných neshod se starou češtinou může být vždy snížen poukazem na její neúplné poznání.

V rozporu s Gebauerovým vysokým hodnocením koincidencí je však fakt, že se právě koincidence s Hankou jako důkaz falzifikace RKZ setkávaly u obránců s prudkým odporem. Upozorňovalo se, že vedle shod s Hankou jsou v RKZ i prokazatelné neshody s ním (Kalousek aj.). Vyskytly se však i pochybnosti o jiných stránkách koincidencí, a nejzávažnější byly námitky proti začlenění koincidencí do logické stavby důkazu o padělanosti RKZ. Také podle našeho názoru je právě zde třeba hledat zranitelné místo Gebauerovy kritiky. Je pak pochopitelné, že se obránci RKZ chápali právě koincidencí a z tohoto bodu se snažili vyvrátit celou důkazovou stavbu. A sám Gebauer svým vysokým oceňováním koincidencí (někdy i na úkor jiných důkazů) obráncům umožňoval, aby i oni své úspěchy při jejich vyvracení cenili velmi vysoko.

Způsob, jak Gebauer užívá koincidencí s Hankou, znamená směřování dvou otázek, které je užitečné rozlišovat: otázky pravosti anebo nepravosti RKZ a otázky původce falzifikace. Tyto otázky jsou různého řádu i závažnosti, otázka první je zřetelně nadřazena druhé: ptát se po falzátoru má jistě smysl až tehdy, je-li prokázáno, že památka je falzum. Tento postup bylo by nejučelnější zachovat i při dokazování falzifikace RKZ. Ne snad proto, že by se tím nějak podstatně změnil výsledek, ale proto, že nezachovávání této zásady důkaz falzifikace oslabuje.

Smíšení otázky pravosti s otázkou padělatele má pro Gebauerovu argumentaci nepřínivé důsledky v těch případech, kdy se Hankův nesprávný názor nebo jeho chybná ediční praxe podobá jazykovému stavu, který je dosvědčen v mladších památkách 15. st. nebo i sklonku 14. st. Tato